

πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν ἐπιστήμην. Τιμὴν λοιπὸν ἀποδώσωμεν εἰς τὸν Λιβιγιστῶνα, τὸ πρωτότυπον τῶν περιηγητῶν εἰς αὐτὸν ἦτο πεπωμένον νὰ λύσῃ ἐνδόξως τὸ γεωγραφικὸν πρόβλημα, τὸ ὁποῖον κατεῖχε τὸν νοῦν τῶν ἐπιστημόνων πρὸ τοσοῦτων αἰώνων.

Ὁ Λιβιγιστὸν ὅτε παρεσκευάζετο νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς Ἀγγλίαν προσβλήθεισος ὑπὸ δυσεντερίας ἐτελεύτησεν ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἀφρικῇ, χώρα ἀγνώστῳ τέως καὶ μυστηριώδει, ἔνθα ἀφιέρωσε 33 ἐτῶν μόχθους καὶ ἐργασίαν.

Αἱ τελευταῖαι ἐν τῷ ἡμερολογίῳ του σημειώσεις ἐγράφθησαν τῇ 27 Ἀπριλίου 1873. Οἱ συνοδεύοντες αὐτὸν νέοι, οὓς αὐτὸς εἶχεν ἀναθρέψει, διενοήθησαν νὰ φυλάξωσι τὸ λείψανόν του διὸ ἐκβαλόντες τὰ ἐντόσθια καὶ κλείσαντες ἐν κασσιτερίνῳ κιβωτίῳ ἐνεταφίασαν ὑπὸ μέγα δένδρον ἐφ' οὗ ἐχάραξαν τὰς λέξεις «*Didaktor Libigistov. Apèthare τῇ 4 Μαΐου 1873.*» Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν δὲ ἔγραψαν τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς συνοδίας Σουζά. Τὸ δὲ σῶμα ἐπιπάσαντες ἄλατι ἐξέθηκαν ἐπὶ 12 ἡμέρας εἰς τὸν ἥλιον. Εἶτα θέσαντες ἐν θήκῃ ἐκ φλοιῶν δένδρων κατασκευασθεῖσιν ἐκόμισαν ἐπ' ὧμων ἀπὸ τοῦ μέρους ἔνθα ἀπεβίωσε μέχρι τῆς Οὐνιανιεμπέ. Ἡ πορεία αὐτῶν διήρκεσεν ἕξ μῆνας· τὸ ἑσπέρας ἀνεπαύοντο ἐπὶ ὑψωμάτων παραφυλάσσοντες ὅπως μὴ ἴδωσιν αὐτοὺς οἱ ἐγγύριοι καὶ ἀναρπάσωσι τὸ σῶμα, καθότι ἐθεώρουν τὸν Λιβιγιστῶνα ὡς ὃν ὑπερφυσικὸν καὶ ἔλεγον ὅτι ἡ ἀπουσία αὐτοῦ ἤθελεν ἐμβάλλει τὴν χώραν των εἰς μεγάλας συμφοράς. Ἐπὶ τέλους ἐκομίσθη ὁ νεκρὸς εἰς Ζανζιμπάρ μετὰ τῶν σημειώσεων, ἐνδυμάτων καὶ ἐργαλείων, καὶ ἐντεῦθεν εἰς Ἀγγλίαν, ἔνθα ἀναγνωρισθὲν ἐτάφη ἐν Βεστμίνστερ, ἐκεῖ ἔνθα ἀναπαύονται τὰ ὄστα τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς Ἀγγλίας.

Περὶ τοῦ περιωνύμου τούτου ὀδοιπόρου δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι προσέθηκε μίαν ἡπειρον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Ἀπέδειξεν ὅτι τεταρτημόριον τοῦ κόσμου τέως θεωρούμενον ἄγνωστον καὶ ἄγριον, εἶναι τούναντιον κῆπος ἀπέραντος, θαυμασίως ποτιζόμενος, καὶ κατοικούμενος ὑπὸ φυλῆς μελιχίου καὶ ἀβλαβοῦς, καὶ ὅτι δὲν ὑπολείπεται παρὰ ἡ εἴσοδος τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ ἐμπορίου εἰς τὰς χώρας ταύτας, ὅπως δώσωσιν εἰς τὸν κόσμον νέα πλοῦτη.

Ὅ,τι δὲ καθιστᾷ τὴν μνήμην τοῦ Λιβιγιστῶνος προσφιλῆ εἶναι ὁ ἔνθερος ἐνθουσιασμὸς ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος ὑπὸ τοῦ ὁποῖου ἐφλέγετο. Σκοπὸς αὐτοῦ δὲν ἦτο μόνον ἡ ἀνακάλυψις νέων γεωγραφικῶν γνώσεων περὶ τῶν χωρῶν ἀς ἐπεσκέπτετο, ἀλλὰ καὶ ἡ βελτίωσις τῶν κατοίκων αὐτῶν.

Διηγοῦνται ὅτι οὐδέποτε ἐφόρευεν ἀνθρώπον καίτοι ἡ συνοδία αὐτοῦ πολλάκις συνήψε μάχας. Εἶχεν ἐμπνεύσει συμπάθειαν καὶ εὐφροσύνην εἰς τοὺς συνοδοιπόρους αὐτοῦ.

τοιοῦτον εἰς τοὺς συντρόφους αὐτοῦ, ὥστε οὔτοι ἐπραξαν ἔργον ὄντως πρωτοφανὲς δι' Ἀφρικανούς, τὸ νὰ φέρωσιν ἐπ' ὧμων εἰς διάστημα 480 λευγῶν τὸν νεκρὸν Εὐρωπαίου, ὅπως ἀποδώσωσιν εἰς τὴν πατρίδα του.

A. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

ΤΟ ΝΑΥΑΓΙΟΝ

Ἐκ τῶν τοῦ Καρόλου Δίκενς.

Ἦτον ἡ 5^η Νοεμβρίου 18.

Σφοδρὸς βορειοδυτικὸς ἄνεμος πνέων ἀπὸ πρῶτας διώθει βιαίως τὰ ἀλιευτικὰ καὶ τὰ ἀνθρακοφόρα πλοία εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Φίλεῦ. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου, συνηγμένοι εἰς τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν, ἐθεώρουν τὴν συσσώρευσιν τῶν πλοίων ἐντὸς τοῦ λιμένος. Διεκρίνοντο δὲ, εἰς μεγάλην ἀπόστασιν, ἀνθρωποειδεῖς, παλαιότερες κατὰ τοῦ ἀνέμου ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων, καὶ προσπαθοῦντες ν' ἀναγνωρίσωσι τὰ μεμακρυσμένα εἰσέτι πλοῖα, καὶ τοὺς ἀπειλοῦντας αὐτὰ κινδύνους. Λυπηρὰ τις προαίσθησις κατεῖχε τὴν καρδίαν ἐκάστου τῶν θεατῶν. Καὶ πράγματι, ὁ ἄνεμος οὗτος, ὅταν πνέῃ σφοδρῶς, ρίπτει μετ' ἀπεριγράπτου ὀρμῆς τὰ ἀναγόμενα πλοῖα ἐπὶ τῶν βράχων τῆς παραλίας. Μετ' οὗ πολὺ ἀναρίθμητα πορτομεία ἔσπευσαν, ζητοῦντα καταφύγιον ἐντὸς τῶν λιμένων τοῦ Σκάρβωρου καὶ τοῦ Φίλεῦ, διότι πλὴν τῶν δύο τούτων, καὶ ἐτέρου τινὸς ἦττον ἀσφαλοῦς λιμένος, ἡ παραλία ἐκτείνεται ἀπρόσιτος ἐπὶ μέγιστον διάστημα.

Προέβαιεν ἡ ἡμέρα νεφελώδης καὶ ἀπειλητικῆ· τοιαύτη ἡμέρα δὲν ἠδύνατο νὰ παρέλθῃ ἄνευ δεινῆς συμφορᾶς. Ἦδη, πρὸς τὴν μεσημβρίαν, ἡ θάλασσα ἐξηγηρωμένη ἐκάλυπτε τοὺς ὑψηλοτέρους βράχους διὰ τοῦ ἀφροῦ τῶν ὑπερμεγέθων αὐτῆς κυμάτων, οἱ δὲ φοβεροὶ μυκηθμοὶ τῶν ἀνέμων ἐκλόνιζον τὴν ἀτμοσφαιραν. Μετὰ μεγίστης δυσκολίας εἰσῆρχοντο τὰ πλοῖα ἐντὸς τοῦ λιμένος, ἀφ' οὗ διὰ μόνης τῆς δραστηριότητος τῶν ναυτῶν ἀπέφευγον τὴν παραλίαν καὶ τὴν ἀφρευκτον ἐπ' αὐτῆς ἀπόλειαν.

Ἐν ἐκ τῶν ἀλιευτικῶν πλοιαρίων, τῶν ζητούντων καταφύγιον ἐντὸς τοῦ λιμένος τοῦ Φίλεῦ, ἦτον ἰδιοκτησία νέου τινὸς καλουμένου Γεωργίου Ἰολιφ. Ὁ Γεώργιος, υἱὸς ἀλιεῶς, κατώρθωσε διὰ τῆς δραστηριότητός του καὶ τῆς μικρᾶς πατρικῆς κληρονομίας, ν' ἀποκτήσῃ τὸ πλοιαρίον ἐκεῖνο· ἔχων δὲ καὶ τέσσαρας ναύτας ὑπ' αὐτὸν, ἔζη σχεδὸν ἐν ἀνάσει. Ἀλλὰ ταῦτα ἀπετέλουν τὸ σύνολον τῆς περιουσίας τοῦ Γεωργίου, καὶ ἐνίοτε, κατὰ τὰς μακρὰς ὥρας τῆς νυκτός, ἐν ᾧ ἐφύλαττε τὰ ἐντὸς τῆς θαλάσσης δίκτυα, μετὰ τρόμου ἀνελογίζετο ὁποῖα περιέμενεν αὐτὸν τύχη, εἴαν ποτε συνέβαινε δυστύχημά τι εἰς τὴν Ὠραίαν Σωσάννην. Ἡ λέμβος

ἔφερε τὸ ὄνομα τῆς συζύγου του, καὶ ὅταν ἐνεθυμῆτο τὴν φαιδρὰν καὶ καθαρὰν κατοικίαν, κειμένην εἰς δρομίσκον τοῦ Σκάρβωρου, ὅπου διέμενεν ἡ ὥραϊα καὶ καλὴ Σωσάννη μετὰ τῶν δύο αὐτοῦ τέκνων, φρίκην ἠσθάνετο ἀναλογιζόμενος μόνον, ὅτι ἡ λέμβος ἠδύνατο νὰ πάθῃ τι. Εὐτυχῶς αἱ τοιαῦται σκέψεις ἦσαν διαβατικαὶ καὶ ἐπνήξαν μόνον τὴν δραστηριότητα καὶ τὸ ἄγρυπνον τοῦ ἀλιέως.

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχε μεταβῆ εἰς γνωστήν τινα ἐρμάδα πρὸς ἀλίευσιν τῆς μουρούνας, ὅτε ἐφάνη αὐτῷ ἀπειλητικὴ ἡ ὕψις τοῦ οὐρανοῦ. Ἀμέσως ἀνέσυρε τὰ δίκτυα, ἠτοιμάσε τὰ ἰστία καὶ ἔπλευσε πρὸς τὸν λιμένα, κυβερνῶν, κατὰ τὸ σύνθητες, λιανέπιδεξιώς. Τὸ παράδειγμα τοῦτο ἠκολούθησαν ταχέως οἱ λοιποὶ ἀλιεῖς, καὶ τὰ πλοίαρια ἐσχημάτισαν στολίσκον διευθυνόμενον πρὸς τὴν παραλίαν. Ἄλλ' ὁ ἄνεμος κατέστη λίαν σφοδρὸς πρὶν φανῆ εἰσεῖτι ἡ ξηρὰ, καὶ ὅτε ἐπλησίασεν, ἦτο εὐκόλον νὰ ἐνοήσῃ ὁ Γεώργιος ὅτι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ φθάσῃ τὸν λιμένα τοῦ Σκάρβωρου, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ θεωρηθῆ εὐτυχῆς ἐὰν εἰσῆρχετο εἰς τὸν τοῦ Φίλεῦ. Κατάρθωσε τέλος, πρὸς τὴν ἐσπέραν τῆς 5^{ης} Νοεμβρίου, νὰ εὕρῃ τὸ βοθούμενον καταφύγιον καὶ μετὰ πολλοὺς καὶ δεινοὺς κόπους ἔρριψε τὴν ἄγκυραν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἄλλων ξένων πλοίων. Κεκοπιακότες, καταβεβρεγμένοι, ἐξηνητλημένους ἔχοντες τὰς δυνάμεις, οἱ τέσσαρες σύντροφοὶ τοῦ ἀλιέως ἀνέβαινον μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ χωρίον τοῦ Φίλεῦ, ὅτε πλῆθος ναυτῶν καὶ ἀλιέων, συνηθροισμένων περὶ τὸ φάρου, καὶ μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος πρὸς τὴν θάλασσαν διευθυνόντων τὰ δίοπτρα, ἐκίνησε τὴν περιέργειαν αὐτῶν. Στραφέντες ἀμέσως, ἐνόησαν τὴν αἰτίαν. Ὁραῖον ἐμπορικὸν πλοῖον ἄνευ ἰστῶν, καὶ πιθανῶς μὴ ὑπακούον πλέον εἰς τὸ πηδάλιον, ἐκυλίετο φερόμενον βιαίως πρὸς σύμπλεγμα ἀποκρήμων σκοπέλων, ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης κειμένων, καὶ ὀνομαζομένων «Σπίκτα»· βράχος ἀπαίσιος, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου τοσαῦτα πλοῖα διεβράχθησαν.

«Οὐδεὶς δύναται νὰ τοὺς σώσῃ τώρα», εἶπον τινὲς, μετὰ τοσαύτης κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπαθείας, ὥστε ξένος τις ἤθελεν ὑπολάβει τὴν ἀπάθειαν ταύτην ὡς ἀποδείξιν ἀναισθησίας. Ἄλλ' ἤδη κινήσις τις ἐφαίνετο εἰς τὸ πλῆθος. Ὁ Γεώργιος καὶ οἱ σύντροφοὶ του ἐνόησαν τὴν σημασίαν τῆς κινήσεως· τινὲς τῶν ἀγαθῶν τούτων ἀνθρώπων, ἠτοιμάζοντο ὅπως προσπαθῆσωσι τοῦλάχιστον νὰ σώσωσι τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ εὐρισκομένους, διότι οὐδεμίαν ἀνθρωπίνην δύναμιν ἠδύνατο πλέον νὰ προλάβῃ τὴν ἀπώλειαν τοῦ σκάφους. Μικρὰν μόνον ἐλπίδα σωτηρίας εἶχον οἱ ἐπιβάται, διότι ὁ βράχος ἐξετείνετο ἐφ' ἰκανὰ μίλια εἰς σχῆμα καθέτου τοίχου ἔχοντος ὕψος διακοσίων ποδῶν, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου συνεθλίβοντο μετὰ πατάγου τὰ βρυχώμενα κύματα. Καίτοι κεκμηκῶς, ὁ Γεώρ-

γιος ἀπεφάσισεν ἀμέσως νὰ συμπράξῃ μετ' ἐκείνων οἵτινες ἐσκόπουν νὰ σώσωσιν, εἰ δυνατόν, τὴν πεφοβισμένην ομάδα, τὴν συσσωρευμένην ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἢ τοῦλάχιστον ν' ἀποδείξωσιν ὅτι δὲν ἔμενον ἀδιάφοροι θεαταὶ τοιαύτης συμφορᾶς.

Ἐτρεξε τότε εἰς τὸ πλησιέστερον οἰνοπωλεῖον, ἔπιο ποτήριον ζύθου, καὶ ἐπήδησεν ἐντὸς κάρρου ὅπερ διηθύνετο πρὸς τὴν παραλίαν, φέρον ἤδη πολλοὺς ἀλιεῖς. Ἐκ τῶν συντρόφων του εἰς μόνος ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, ὁ νεώτερος αὐτοῦ ἀδελφός. Οἱ τρεῖς ἐπίλοιποι διέμειναν ὀπίσω, λέγοντες ὅτι ἦσαν ἡμίθανεις ἐκ τῶν κόπων.

Τὸ κάρρον ἔτρεχε δρομαίως καὶ ἄπειροι ἄνθρωποι πεζοὶ ἠκολούθουν ἐπίσης ταχέως τὸν αὐτὸν δρόμον. Συγχρόνως οἱ νεώτεροι τῶν ναυτῶν, πηδῶντες ἀπὸ βράχου εἰς βράχον, προσεπάθουν διὰ τῆς συντομωτέρας ταύτης ὁδοῦ νὰ φθάσωσι ταχύτερον πρὸς τὴν σκηνὴν τοῦ δυσυχήματος. Ὁ Γεώργιος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἔφθασαν εἰς μέρος ἐνθα ἐγκατέλειπον τὸ κάρρον, ἵνα βαδίσωσι πρὸς τὴν παραλίαν φέροντες σχοινία καὶ ἐνδύματα διὰ τοὺς ναυαγήσαντας. Ἦκούετο κατὰ διαλείμματα ὁ κρότος τοῦ τηλεβόλου τοῦ κινδυνεύοντος πλοίου. Ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἠδύνατό τις νὰ ἐλπίσῃ ὅτι ναῦται καὶ ἐπιβάται εἶχον πιθανότητα τινὰ νὰ ὀδηγήσωσι τὸ πλοῖον πλησίον τῆς ξηρᾶς, καὶ τότε ν' ἀγκυροβολήσωσιν· ἀλλ' ἡ πραγματικὴ κατάστασις τῆς ὀλεθρίας αὐτῶν θέσεως ἐγένετο αἰφνιδίως καταφανὴς εἰς τὰ ὄμματα, οἱ δὲ θεαταὶ τῆς καταστροφῆς ἐπετάχουν ἀδημόνως τὴν πρὸς τοὺς βράχους πορείαν, καθόσον ἀντήχει συχνότερον ὁ κρότος τοῦ βοήθειαν ἐπικαλουμένου τηλεβόλου.

Περὶ δείλην ὄψιν ἔφθασαν ὁ Ἰολιφ καὶ οἱ σύντροφοὶ του εἰς τοὺς βράχους· ὁ ἄνεμος ἔπνεεν ἐπίσης σφοδρὸς, καὶ ἡ θάλασσα ἐφαίνετο ὡς ἀπέραντον χάος. Φοβερὰ ἦτο ἡ ταραχὴ τῆς φύσεως, καὶ τὸ πλῆθος συθροπῶν, ἐν βαθείᾳ σιγῇ ἐθεώρει τὸ πλοῖον. Εἷς τῶν ἰστῶν ἔκειτο τεθραυσμένος ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ὅπου ὀλίγοι μόνον διεκρίνοντο ἄνθρωποι· οὗτοι ἔτεινον ἰκέτιδας χεῖρας πρὸς τοὺς ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ναύτας, ἐπικαλούμενοι βοήθειαν, ἣν οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ. Κατὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν τὸ ἀδιοίκητον πλοῖον ἐπλησίαζε τοὺς βράχους ἐπῆλθε βιαία παλίρροια τῶν κυμάτων, ἅτινα ἐπέστρεφον ταραχιδῶς ἀφ' οὗ προσήγγιζον τὴν ξηρὰν, καὶ τὸ ταλαίπωρον σκάφος κατακλινόμενον ἐτινάσσετο τῆδε κακεῖσε μὴ δυνάμενον πλέον νὰ κυβερνηθῇ.

Τὰ κύματα ἐκάλυπτον τὸ κατάστρωμα, παρὰσύροντα καὶ τοὺς ἐπιβάτας, ὧν ἠκούοντο αἱ ἀγωνιώσαι φωναὶ δυνατώτεραι καὶ τῶν μυκήθμων τῆς θεῆλλης. Οἱ φρίττοντες θεαταὶ, συνηγμένοι ἐπὶ τῆς παραλίας, ἠσθάνοντο ὅτι πάσα προσπάθεια ἔμελλε νὰ μείνῃ ἀνωφελής. Καὶ

ὅμως δὲν ἠδύνατο ν' ἀποστρέψωσι τὰ βλέμματα ἀπὸ τοῦ φοβεροῦ θέαμα· ἐν ἀπελπισίᾳ καὶ τρόμῳ παρστήρουν τὸ πλοῖον πλησιάζοντάχιστα πρὸς ἀναπόφευκτον ὄλεθρον, ὅτε αἰφνης διέκριναν γέροντα τινὰ, γυμνὴν ἔχοντα τὴν κεφαλὴν, τὰς λευκὰς τρίχας καταρρέουσας ἀφρῶ, περιπλεκόμενον περὶ τὸν μέγαν ἰστόν, τείνοντα τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ πρὸς τοὺς ναύτας ἀτενίζοντα ὡς ἂν ἤλπιζεν εἰσέτι ἀνθρωπίνην βοήθειαν. Συνενικήθη τὸ πλῆθος, ἀλλὰ τότε ἠγέρθη διὰ μιᾶς τὸ πλοῖον ὑπεράνω τῶν κυμάτων καὶ ἔπειτα κατῆλθεν ἐντὸς τῆς ἀβύσσου εἰς μικρὰν ἀπόστασιν τῶν βράχων. Ὀλίγα λεπτά εἰσέτι καὶ ἠκαταστροφή ἐπῆρχετο! Ἐρίβηθησαν σχοινία ἀπὸ τῆς παραλίας, ἀλλ' ἡ μεγάλη ἀπόστασις καὶ ἡ ἀντίδρασις τοῦ ἀνέμου ἔματαιώσαν τὸν σκοπὸν. Τὰ σχοινία ἐπιπτον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καὶ οὐδὲν ἔφθανε μέχρι τοῦ πλοίου. Ἐπὶ τέλους, μετὰ πολλὰς ἀποπειράς ἠδυνήθη ὁ γέρον ν' ἀρπάσῃ ἐν σχοινίον.

Γενικὴ κραυγὴ ἠκούσθη, ἂν καὶ τὸ δυσχερὲς τῆς θέσεως ἀπηγόρευε καὶ τὴν ἐλαχίστην ἐλπίδα. Ὁ σκόπελος ἐπερίμενε τὸ θῆμά του ὅπως τὸ συντρίψῃ. Ἄπαντες προσεπάθουν ἀσθμαίνοντες νὰ ἴδωσιν ἐὰν ὁ γέρον κατῶρθωσε νὰ προσδεθῇ εἰς τὸ σχοινίον. Προφανῶς, εἰς τοῦτο κατεγίνετο, κρατούμενος ὅμως εἰς τὸν ἰστόν ὅπως μὴ παρασυρθῇ ὑπὸ τῶν κυμάτων. Ἄλλ' αἱ δυνάμεις του ἐφαίνοντο ἐξηντλημέναι καὶ οἱ θεαταὶ ἐν θλίψει ἐψιθύριζον· «Ἄδύνατον! δὲν θὰ τὸ ἐπιτύχῃ!» Ἀκριβῶς τότε, μέγιστον κύμα ἐπέπληθη καὶ ἐκάλυψε τὸν δυστυχῆ, ὅστις ἐκράτει ἀκόμη τὸν ἰστόν· μετ' ὀλίγον ἀνεφάνη, καὶ σπογγίσας διὰ τοῦ βραχίονος τὸ πρόσωπόν του ἀπῆλθον τελευταῖον βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἐσφιγγε σπασμωδικῶς τὸ σχοινίον εἰς τὰς χεῖρας, μὴ δυνάμενος, ὁ ἀτυχῆς, νὰ περιζωσθῇ δι' αὐτοῦ.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν τὸ πλοῖον κατερίβη, μετὰ φοβερᾶς ὀρυγῆς καὶ ἀπαισίου κρότου, ἐπὶ τῆς ὑφάλου, ἐδονήθη ἐπ' ὀλίγον καὶ σχεδὸν ἐτάφη εἰς τὴν ἄβυσσον· ὑπέστη τελευταίαν πρὸς τὰ ἔμπροσθεν ὄθησιν, κατὰ τὴν ὁποίαν μετὰ πατάγου κατέπεσεν ὁ μέγας ἰστός καὶ τὸ σκάφος ἠνεώχθη κατὰ μῆκος. Διὰ τελευταίαν φορὰν ἐφάνη ἄνω τῶν κυμάτων ἡ μέλαινα πρόμας τοῦ πλοίου, καὶ τέλος κατέδυσε εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης· ἄμορφα τεμάχια καὶ συντρίμματα, μόνον λείψανα τῆς καταστροφῆς, ἔπλεον καὶ συνωθοῦντο πρὸς τὴν ἀφιλόξενον παραλίαν.

Τὴν ἐπαύριον κατέπεσεν ὁ ἄνεμος καὶ, ἀπὸ πρῶτας, ἄπειρα πλοιαῖα ἐξῆλθον τοῦ λιμένος πρὸς ἀναζήτησιν τῶν λειψάνων τοῦ ναυαγίου. Ὁ Γεώργιος ἀνεχώρησεν ἐκ τῶν πρώτων, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ λησμονήσῃ τὴν ὄψιν καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀτυχοῦς γέροντος ὃν εἶχεν

ἴδει τὴν προτεραίαν. Δι' ὅλης τῆς νυκτός, ἡ ἀνάμνησις αὐτῆ τὸν ἐτάραξε, καὶ ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ ἀλίστεις ἐζήτησαν λείαν τινὰ, ἐκεῖνος κατεσκόπευε τὴν θάλασσαν ἔχων τὴν ἐλπίδα ν' ἀνεύρῃ τὸ σῶμα τοῦ θύματος. Ἦτον ἐπικίνδυνον ὅμως νὰ πλησιάζῃ τοὺς βράχους, διότι ὁ μὲν ἄνεμος εἶχεν ἐλαττωθῆ, ἀλλ' ἡ θάλασσα ἔμεινε ταραχώδης. Μετ' ὀλίγον, ἄπασαι αἱ λέμβοι ἐσταμάτησαν ὅπως συλλέξωσι παντοειδῆ λείαν· μόνος ὁ Γεώργιος ἐπέμενε εἰς τὴν ἔρευνάν του, καὶ τέλος κατῶρθωσε νὰ διακρίνῃ εἰς μεγάλην ἀπόστασιν τὸν ἰστόν ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστηρίζετο τὴν προτεραίαν ὁ γέρον. Ἀμέσως, ἔπλευσε πρὸς τὸ ξύλον καὶ ἐπέισθη ὅτι ἡ ὄρασις του δὲν ἠπατήθη.

Πράγματι, οἱ σύντροφοι τοῦ Γεωργίου ὡς καὶ ἐκεῖνος, πλησιάζοντες εἶδον βραχίονα κρατοῦντα, ὡς ἐν τελευταίᾳ ἀγωνίᾳ, μίαν ἄκραν τοῦ ἰστοῦ. Ἦρπασαν τὰς κόπας καὶ τάχιστα εὐρέθησαν παρὰ τῷ πλέοντι ξύλῳ. Μετὰ μεγάλης δυσκολίας, ἕνεκα τοῦ σάλου τῶν κυμάτων, ἔδρασαν σχοινίον περὶ τὴν χεῖρα τοῦ πνιγμένου καὶ διὰ μαχαίρας ἔκοψαν τὰ συνδεδετὰ τὸ σῶμα μὲ τὸν ἰστόν δεσμά. Τότε, ἀνεβίβασαν ἐντὸς τῆς λέμβου τὸ λείψανον ἐκεῖνου, ὅστις κατὰ τὴν παρελθούσαν νύκτα τοσοῦτον ἀνωφελῶς ἐπεκαλέσθη τὴν συνδρομὴν αὐτῶν. Ὅτε εἶδον τὸν ἄνθρωπον κείμενον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἐθαύμασαν τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν εὐγενῆ ἔκφρασιν τοῦ προσώπου αὐτοῦ· δὲν ἦτο, καθὼς μακρόθεν ἐφαίνετο, μικροῦ ἀναστήματος, ἀλλ' ἀπεναντίας ἠδύνατο νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν ὑψηλοτέρων καὶ τῶν μάλλον βρωμαλέων ἀνθρώπων. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τοὶ ἀναμφιβόλως ἐβδομηκοντοῦτου, ἐξέφραζε ζωηρὰν νοσημοσύνην καὶ εὐγένειαν σπανίαν.

— Ἀληθινὸς εὐγενὴς πρέπει νὰ ἦναι οὗτος, εἶπεν ὁ Γεώργιος, καὶ βαθύ πένθος θὰ παραγάγῃ ὁ θάνατός του.

Λέγων ταῦτα, παρτήρησεν ὅτι ὁ γέρον ἐφόρει δακτυλίδια τινὰ μεγάλης ἀξίας· τὰ ἀφῆρεσε προσεκτικῶς καὶ τὰ ἔθεσε κατὰ μέρος, ἀφ' οὗ εἶπε πρὸς τοὺς ἀνθρώπους του,

— Παρατηρήσατε πόσα εἶναι!

Συγχρόνως εἶδεν ὅτι ἐκρέματο ἀπὸ τῆς παχείας ζώνης τοῦ γέροντος δερμάτινόν τι σακκίον, ὅπερ ἠνεώξε· περιεῖχε δὲ χονδρὴν τετυλιγμένην εἰς δέσμα καὶ ἐσφραγισμένην δέσμα, καθὼς καὶ χαρτίον μετὰ προσοχῆς δεδιπλωμένον· τὸ χαρτίον εἶχε βραχῆ, ὥστε δυσκόλως τὸ ἐξεδίπλωσεν, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἀνέγνωσε τὴν διεύθυνσιν μεγάλου ἐμπορικοῦ οἴκου ἐν γείτονι πόλει.

— Ἐγὼ ὁ ἴδιος, εἶπεν ὁ Γεώργιος, θέλω ἐγχειρίσει τὰ πράγματα ταῦτα εἰς τοὺς ἐμπόρους.

— Καλὰ! καὶ τὸ μερίδιόν μας; ἀνεφώνησαν οἱ σύντροφοί του.

— Δὲν μᾶς ἀνήκει τὸ εὔρημα, ἐπανελάθεν ὁ

Γεώργιος· ἐὰν τύχη νὰ λάβωμεν κάποιον ἀμοιβὴν διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος, θέλω βεβαίως σὰς δώσει μερίδιον. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ πράγματα ταῦτα, καὶ τὴν ζωὴν μου θέλω θυσιάσει ὅπως μείνωσιν ἄθικτα. Ἄς ἴδωμεν τώρα, ἐὰν ὑπάρχη λεία τις ἣν δυνάμεθα ν' ἀποκτήσωμεν.

Οἱ αὐταὶ, ὠργισμένοι κατ' ἀρχάς, παρηγορήθησαν ἀκούοντες τὰς τελευταίας τοῦ Γεωργίου λέξεις, καὶ ἐπανέλαβον τὰς ἐρεῦνας. Ἐδεσαν τὸν ἴστων εἰς τὴν πρύμναν τῆς λέμβου καὶ ἐντὸς ὀλίγων ὥρων ἐσύναξαν ἀληθινὸν πλοῦτον. Ὁ Γεώργιος, πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ἀναμίξεως τῆς ἀστυνομίας ἢ τοῦ λιμενάρχου εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ γέροντος, ἔκρυψε τὸν σάκκον ὑπὸ τὸν ἐπενδύτην του, καὶ ἐξῆλθε τῆς λέμβου εἰς ἔρημόν τι μέρος τοῦ κόλπου, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἠδύνατο ἀπαρτῆρητος νὰ φθάσῃ εἰς τὴν μεγάλην ὁδόν. Εὐτυχῶς συνήντησε τὸ λεωφορεῖον, ὥστε τὴν αὐτὴν ἐσπέραν ἀφίχθη εἰς τὴν πόλιν. Τὴν ἐπαύριον μετέβη εἰς τὸν ἐμπορικὸν οἶκον, κατὰ τὴν διεύθυνσιν τὴν σημειωμένην ἐπὶ τοῦ χαρτίου τοῦ μακαρίτου, καὶ διηγήθη εἰς τοὺς διευθυντὰς ὅ,τι συνέβη. Ὅτε ἤκουσαν τὴν περιγραφὴν τοῦ ἀποθανόντος καὶ εἶδον τὸν σάκκον καὶ τὰ χαρτῖα, ἐφάνησαν κατατεταραγμένοι οἱ ἐμποροὶ· προσέβλεπον ἀλλήλους καὶ τέλος ἀνέκραζεν ὁ εἷς·

— Θεέ μου! βεβαίως εἶναι ὁ Κύριος Ἄρκφορντ!

Ἠνέφξαν τὴν δέσμη, συνωμίλησαν ἐπὶ τινὰ χρόνον καὶ ἀπευθυνόμενοι πρὸς τὸν ἀλιέα,

— Ἡ διαγωγὴ σου, εἶπον, σὲ περιποιεῖ μεγάλην τιμὴν, καὶ θέλωμεν τὴν ἀνταμείψαι προσηκόντως. Μεγάλην ἀξίαν ἔχουσι δι' ἡμᾶς τὰ χαρτῖα ταῦτα καὶ δὲν σὲ κρύπτουμεν ὅτι ἔσωσες σπουδαία συμφέροντα. Βαθεῖαν λύπην αἰσθανόμεθα διὰ τὸν θάνατον τοῦ γηραιοῦ μας φίλου καὶ συντρόφου. Εἷς ἐξ ἡμῶν θέλει σὲ συνοδεύσει ὅπως φροντίσῃ περὶ τῆς κηδείας του, ἀλλὰ λάβε πρῶτον δέκα λίρας διὰ σέ, καὶ ἄλλας τόσας διὰ τοὺς συντρόφους σου.

Ὁ Γεώργιος παρεκάλεσε τοὺς ἐμπόρους νὰ τῷ δώσωσιν γραπτὴν ἀπόδειξιν διὰ τὴν παραλαβὴν τῶν δακτυλιδίων καὶ τῆς δέσμης, καὶ ἔπειτα ἠσχολήθη μετ' αὐτῶν εἰς τὰ τῆς ταφῆς, ἥτις ἐγένετο μεγαλοπρεπῶς.

Βαρῦτατος ἐνέσκηψεν ὁ χειμὼν τοῦ ἔτους ἐκείνου, καὶ πρὸ τοῦ τέλους αὐτοῦ ἐναυάγησεν ὁ Γεώργιος. Ἡ Ὄρατα Σωσάννη ἐχάθη ἐπὶ τῶν βράχων ἕνεκα παχείας ομίχλης· ὁ ἀδελφός του ἐπνίγη, καὶ ὁ ἴδιος μετ' ἐνὸς μόνον τῶν συντρόφων του ἐσώθησαν ὡς ἐκ θαύματος. Ἡ δὲ σύζυγός του τοσοῦτον ἐταράχθη, ὥστε ἠσθένησε βαρῶς καὶ ἐξηκολούθει πάσχουσα. Ὁ ἀλιεὺς ἐστερεῖτο παντὸς πόρου ζωῆς καὶ ἠναγκάσθη νὰ λάβῃ ὑπηρεσίαν ἐπὶ ξένου πλοίου, κοπιᾶζων

μεγάλως ἀντὶ εὐτελοῦς μισθοῦ καὶ ὑποφέρων πολλὰς κακουχίας. Κυριακὴν τινὰ τοῦ Ἀπριλίου, ἠδυνήθη διὰ πρώτην φοράν νὰ ἐξέλθῃ εἰς περίπατον ἢ Σωσάννη, στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ συζύγου τῆς· ἡ δυστυχὴς γυνὴ μόλις εἶχε δύναμιν νὰ βαδίσῃ σύρουσα μετ' ἑαυτῆς καὶ τὰ δύο μικρὰ τῆς τέκνα. Ἐπέστρεφον ἤδη πρὸς τὴν οἰκίαν, ὅτε παρὰ τὴν θύραν εἶδον ξένον καὶ κομψὸν νέον, ὅστις συνδιελέγετο μετὰ τῆς γειτόνου των.

— Οὗτος εἶναι, εἶπεν ἡ γειτόνισσα ἰδοῦσα αὐτούς· ἰδοὺ ὁ Κύριος Ἰολιφ.

Ὁ ξένος ἐχαιρέτισε βαθεῶς καὶ μετὰ ζωηρᾶς συγκινήσεως εἶπε τῷ Γεωργίῳ·

— Ὀνομάζομαι Ἄρκφορντ.

— Ἄ! ἀνέκραζεν ὁ Γεώργιος, διότι ἐμάντευσεν αὐθωρεῖ ὅτι ἔμελλε νὰ τῷ ἀνακοινώσῃ ὁ ξένος.

— Εἶμαι, ἐπανέλαβεν ὁ νέος, ὁ υἱὸς ἐκείνου τοῦ ὁποῦ ἀνεύρετε τὸ σῶμα· ἐπεθύμουν νὰ συνομιλήσωμεν ἐπ' ὀλίγον.

Ὁ Γεώργιος, συστελλόμενος, δὲν ἀπήντησεν, ἀλλ' ἡ Σουσάννη προθύμως ἠνέφξε τὴν θύραν καὶ παρεκάλεσε τὸν Κύριον Ἄρκφορντ νὰ εἰσέλθῃ.

— Εἶσθε Ἀγγλος; ἠρώτησεν ὁ Γεώργιος ἀφ' οὗ ἐκάθισεν ὁ νέος.

— Ὅχι, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, εἶμαι Δανός· ἀλλ' ἀνετράφην εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἢ θεωρῶ δευτέρου μου πατρίδα· καὶ ἂν δὲν εἶχον ἄλλους λόγους νὰ ἦμαι ὑπερήφανος διὰ τοιαύτην πατρίδα, ἢ διαγωγὴ σας, Κύριε Ἰολιφ, ἤθελε μὲ καταστήσει τοιοῦτον.

Ὁ Γεώργιος ἠρυθρίασεν, ἢ δὲ σύζυγός του περιχαρὴς καὶ ὑπερήφανος, δὲν ἔκρυπτε τὴν εὐχαριστήσιν τῆς. Μετὰ σύντομον ὀμιλίαν, ἔμαθεν ὁ Ἄρκφορντ τὰ δυστυχήματα τῆς πτωχῆς οἰκογενείας, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὁ Γεώργιος τοσοῦτον γενναίως ἐπανάφερε τὰ λείψανα τοῦ πατρὸς καὶ ἔσωσε τὴν περιουσίαν αὐτοῦ.

— Ὁ Θεὸς, εἶπεν ὁ νέος, ἠθέλησε νὰ μᾶς παρᾶσχῃ εὐκαιρίαν ὅπως ἀποδείξωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας. Ὅταν ἔμαθον τὸ θλιβερὸν συμβᾶν ἤμην κεκλεισμένος, ἕνεκα τοῦ χειμῶνος, εἰς τὸ Ἄρχαγγέλ, ἄλλως ἤθελον παρουσιασθῆ πρότερον. Ἄλλ' ἦλθον, καὶ ἐν ὀνόματι τῆς μητρὸς, τῶν ἀδελφῶν, τῆς συζύγου καὶ τῶν συντρόφων μου, σὰς παρακαλῶ, Κύριε Ἰολιφ, νὰ δεχθῆτε τὸ καλλίτερον ἀλιευτικὸν πλοῖον ὅπερ εὐρίσκεται νῦν εἰς τὸν λιμένα πρὸς πώλησιν· ἐὰν οὐδὲν ὑπάρχη πρώτης τάξεως, πρέπει νὰ ναυπηγηθῇ ἐπίτηδες· θέλετε ὁμοίως μὲ ὑποχρεώσῃ ἐὰν λάβητε 1000 λίρας, ὡς ἀσφαλιστικὸν κεφάλαιον, ἐν περιπτώσει δυστυχήματος, ἐξ ἐκείνων εἰς οὓς ὑπόκειται τὸ ἐπάγγελμά σας· ἀλλ' ἐὰν ποτε συμβῇ τοιοῦτόν τι, μὴ λησμονῆτε ὅτι μικρὸν μόνον τεκμήριον εὐγνωμοσύνης σὰς παρέχομεν σήμερον, καὶ ὅτι προθύμως θέλωμεν δρᾶτ-

τεσθαι πάσης ευκαιρίας ὅπως φανῶμεν χρήσιμοι. Εἰδοποιήσατέ μας· δὲν θά ἦναι εἰς μάτην.

Περὶ τὸν νὰ περιγράψωμεν τὴν εὐτυχίαν τῶν κατοίκων τοῦ οἰκίσκου, μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Κ. Ἀρκφορδ, καὶ τὴν εὐχαρίστησιν τούτου ἐκπληρώσαντος τὸ καθήκον. Ἡ Σωσάννη ταχέως ἀνέλαβε, καὶ ὁ Γεώργιος μετ' ὀλίγον ἐθαύμασε νέαν καὶ πραγματικῶς *Ωραία Σωσάννην*, πλέουσαν ὑπερφηφῶς καὶ ἀναπετανούουσαν τὰ ἱστία της. Χάριν περιεργείας ἠρωτήσαμεν ἐσχάτως τί ἔγινεν ὁ Γεώργιος, καὶ ἐμάθομεν ὅτι διαρίσθη πλοίαρχος μεγάλου ἐμπορικοῦ πλοίου τοῦ Ἀρκφορδ, καὶ ὅτι ὁ υἱός του, νέος πλήρης ἀρετῶν καὶ νοημοσύνης, ἐιργάζετο εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ αὐτοῦ οἴκου.

Ἐνοήσαμεν καὶ ἐχάρημεν, μαθόντες ὅτι ἡ ἐντιμότης τοῦ ἀλιείως ἐξετιμήθη δεόντως ὑπὸ γενναίων ψυχῶν.

Κ^α Ε. Μ.

ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ

Μέχρι τοῦ 1863 αἱ ἡγεμονίαι τοῦ Τουρκεστάν συγκατελέγοντο μεταξὺ τῶν ἀγνώστων καὶ ἀνεξερευνήτων χωρῶν. Ὁ ἄγριος τῶν κατοίκων φανατισμὸς καὶ ἡ ὀμότης αὐτῶν καθίστων ἀδύνατον τὴν προσπέλασιν Εὐρωπαϊῶν περιηγητῶν, οὐς ἄλλως δὲν θά ἀπεμάκρυνον οὔτε εὐρεῖαι θαλασσῶν ἐκτάσεις οὔτε ἀύχμηραί ἔρημοι. Ἐνίοτε μόνον τολμηροὶ τινες περιηγηταὶ ἀπεπειράθησαν νὰ εἰσχωρήσωσιν ἐν ταῖς χώραις ταύταις, οἵτινες ὅμως εἴτε ἠναγκάσθησαν νὰ ὀπισθοδρομήσωσιν, εἴτε ἐπλήρωσαν διὰ τῆς ζωῆς τῶν τὴν τόλμην αὐτῶν.

Περὶ τῶν Σαμαρκάνδων, τῆς Βοχάρας καὶ τῆς Χίβας καὶ περὶ τῶν μνημείων καὶ τῶν καλλονῶν αὐτῶν εἴχομεν συγκεχυμένας τινὰς ἰδέας μόνον ἐκ περιγραφῶν ἀράβων μυθολόγων· περὶ δὲ τῆς γεωγραφίας αὐτῶν οὐδὲν ἕτερον ἐγνωρίζομεν ἐκτὸς τῶν ὀλίγων ὅσα ἀναφέρει ὁ διάσημος ἐνετὸς περιηγητῆς Μάρκος Πόλος, ὅστις εἶχε διέλθει ἐκεῖθεν κατὰ τὸν ΙΓ' αἰῶνα.

Κατὰ τὸ 1863 εἰς γενναῖος σοφός, ὁ Ἀρμίνιος Βάμπερην, Οὐγγρος τὸ γένος, ἀπεφάσισε νὰ διασχίσῃ τὸν πέπλον τὸν περικαλύπτοντα πᾶσαν τὴν μέσην Ἀσίαν. Κάτοχος πλείστων ἀνατολικῶν γλωσσῶν, ὀμιλῶν ἀπταιστως τὴν ἀραβικὴν, συνέλαβε τὸ σχέδιον νὰ μεταμφιεσθῇ εἰς δερβίσην καὶ ὡς τοιοῦτος νὰ εἰσχωρήσῃ μετὰ τῶν ἐνδοτέρων τοῦ Τουρκεστάν.

Οὐδαμῶς ἠγνοεῖ τοὺς κινδύνους καὶ τὰς παντοειδεῖς δυσχερεῖας τοιοῦτου ταξιδίου· ἀπεφάσισεν ὅμως εὐτόλμως νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ χάριν τῆς ἐπιστήμης.

Εὐρισκόμενος ἐν Τεχεράνῃ, κατάρθωσε νὰ πλησιάσῃ συνοδίαν προσκυνητῶν ἐκ τοῦ σινικοῦ Τουρκεστάν ἐπιστρεφόντων ἐκ τῆς Μέκκας εἰς

τὴν πατρίδα τῶν. Παρέστησεν εἰς αὐτοὺς ὅτι ἦτο τοῦρκος ἱερεὺς, ἐπιθυμῶν νὰ προσκυνήσῃ τὰ περιλάλητα ἱερὰ τῆς Βοχάρας καὶ τῶν Σαμαρκάνδων, κατάρθωσε δὲ νὰ τὸν δεχθῶσιν ὡς σύντροφόν των, μηδὲλως μεταπεισθεῖς ἐκ τῶν προτροπῶν αὐτῶν, καταδεικνύοντων τὸ παράτολμον τοῦ σκοποῦ του καὶ πειρωμένων παντὶ σθένει νὰ τὸν ἀποτρέψωσιν αὐτοῦ.

Τὴν 28 Μαρτίου 1863 ὁ Βάμπερην κατέλιπε μετὰ τῶν συνοδοιπόρων του τὴν Τεχεράνην. Ἐφερε δὲ τὴν ἐνδυμασίαν δερβίσου ἐπαίτου, ῥάκη δηλονότι ῥυπαρὰ καὶ ἄθλια. Ἄλλ' αἱ ταλαιπωρίαι του δὲν περιορίζοντο εἰς τοῦτο μόνον· μετ' ἑαυτοῦ δὲν ἠδύνατο νὰ παραλάβῃ οὔτε ἀποσκευὰς οὔτε χρήματα, καὶ ἦτο ἠναγκασμένος νὰ διανύσῃ τὴν μακρὰν αὐτοῦ ὁδὸν πεζὸς ἢ ἐπὶ ὄνου, τρεπόμενος, ὡς οἱ ἐπαῖται, ἐκ τῆς ἐλεημοσύνης τοῦ λαοῦ.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἡ μικρὰ συνοδία ἀφίκετο ἐν ταῖς μεσημβριναῖς ὄχθαις τῆς Κασπίας θαλάσσης, καὶ ἐπεβιάσθη ὅπως διαπορθμευθῇ ἐν τινι ὄρμῳ τῆς τουρκομανικῆς ἀκτῆς, ἐν τῷ Γκεμουστέπε. Ἄμα ὁ Βάμπερην ἐφθασεν εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ὁ ὄχλος, ἐκλαμβάνων αὐτὸν ὡς ἱερέα, προσέπιπτεν εὐλαβῶς εἰς τοὺς πόδας του κατὰ τὴν διάβασιν αὐτοῦ, ὅπως λάβῃ τὴν εὐλογίαν του. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης κατεῖδεν ὅτι ὄφειλε νὰ ὑποκρίνηται μετὰ τέχνης καὶ σοβαρότητος τὸν δερβίσην, καὶ νὰ συνεισθῇ εἰς τὸν σεβασμὸν, τὸν ὁποῖον ἡ παρουσία του ἐπέβαλλεν εἰς τὰ πλήθη. Δὲν ἦσαν δὲ ταῦτα δύσκολα δι' αὐτὸν, διότι ἕνεκα μακρᾶς διαμονῆς ἐν Τουρκίᾳ καὶ Περσίᾳ εἶχεν ἐξοικειωθῆ πρὸς τὰ μουσουλμανικὰ ἔθιμα, γινώσκων δὲ κατὰ βάθος τὰ ἱερὰ βιβλία τῆς μωαμεθανικῆς θρησκείας ἠδύνατο δι' ἐδαφίων αὐτῶν καὶ διὰ προσευχῶν νὰ ὑποθάλη τὸν ζήλον τῶν πιστῶν καὶ νὰ καταισχύνῃ πάντα αἰρετικόν.

Ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα ἠναγκάσθη νὰ παραμείνῃ ἐν Γκεμουστέπε, μετὰ τῶν συνοδοιπόρων του, ἀναμένων τὴν ἀναχωρήσιν κερθανίου, μεταβαίνοντος εἰς Χίβαν. Ἐπωφελήθη δὲ ἐκ τῆς διαμονῆς του ἐν μέσῳ τῶν Τουρκομάνων ὅπως σπουδάσῃ τὰ ἦθη καὶ τὰς γλώσσας αὐτῶν.

Οἱ Τουρκομάνοι εἶναι νομάδες· κατοικοῦσι δ' ἐν σκηναῖς ὧν τὰ καλύμματα ὑποστηρίζονται ὑπὸ ζύλων, στηνομένων εὐκόλως καὶ εὐκόλως ἐπίσης μετακομιζομένων ἐπὶ καμήλων. Μόνη αὐτῶν ἀσχολία εἶναι ἡ ληστεία, καὶ ποιοῦσι συνεχεῖς ἐπιδρομὰς ἐν τῇ περσικῇ καὶ ἐν τῇ ῥωσικῇ χώρᾳ, ὀπότεν ἀρπάζουσι ζῶα, ἐπιπλα καὶ ἄλλα τιμαλφῆ πράγματα, πρὸς δὲ καὶ ἀνθρώπους ἔτι. Καὶ τοὺς μὲν πρεσβυτέρους ἢ ἀσθενεῖς αἰχμαλώτους, οὓς δὲν δύνανται νὰ χρησιμοποιήσωσιν ἢ παρ' ὧν δὲν προσδοκᾶσι λύτρα, στραγγαλίζουσι, τοὺς δ' ἐπιλοίπους ἀπάγουσιν εἰς δουλείαν. Οἱ ταλαίπωροι οὗτοι φέρουσιν ἀλύσσεις βαρυστάτας